
O RAPHAELOVEM PROJEKTU VETHSI (Virtual European Textile Heritage Sites' Itineraries)

327

Pred približno tremi leti se je zaključil prvi Raphaelov projekt, v katerega je bil ob nekaterih drugih evropskih državah oziroma njihovih institucijah vključen tudi Slovenski etnografski muzej. Prispevek o pomenu in vsebinski usmeritvi projekta je bil objavljen v Etnologu.¹ Prvi projekt se je osredotočal le na del tekstilne kulturne dediščine; načrtovani drugi del projekta s poglobljeno raziskavo se v nadaljnjih letih žal ni realiziral. Pač pa je Slovenski etnografski muzej tako rekoč v istem hipu zakoračil v novi Raphaelov projekt, usmerjen prav tako na tekstilno področje, a z drugačnimi izhodišči in cilji.

Raphaelovi projekti EU se praviloma posvečajo zaščiti in promoviranju kulturne dediščine, nacionalne in skupne evropske. Ideje o mednarodnih »tematskih kulturnih poteh« so stare že več kot desetletje, vendar so v veliki meri ostale na ravni idej ali težko dostopnih oblik rezultatov. Ponovno oživljena ideja na področju tekstila je skozi nizko proračunski projekt EU doživela vsaj prvi korak, pri čemer naj bi medij interneta morda pripomogel k aktualnosti uporabe in nadaljnje širitve tekstilnih poti. Medmrežnih in siceršnjih, saj je uporabnost prvega med drugim tudi predpriprava za načrtovanje in izvedbo t.i. »kulturnega turizma«. Eden od ciljev je torej oblikovanje kolikor toliko uravnotežene osnovne informacije o tekstilu, ne glede na izhodiščni zorni kot zanimanja: zbirateljski, izobraževalni, raziskovalni, oblikovalski, umetniški, tehnično-izdelovalski...

Glavni projektni koordinator je Sekretariat European Textile Network iz Hanovra (dalje ETN), ki svoje redno delo tudi sicer posveča zbiranju in posredovanju podatkov o različnih vidikih tekstila zainteresiranim po evropskih in neevropskih deželah.² Sodelavci v projektu so posamezne institucije s Finske, iz Avstrije, Nemčije (dveh regij), Belgije, Velike Britanije, Portugalske, Italije, Rusije in Slovenije.³ Preko vsake od njih je v

---

¹ Janja Žagar, Projekt Raphael: »Linen on Net – The common roots of the European linen pattern«, Etnolog 8, Ljubljana 1998, str. 485–488.

² Spletne strani ETN in aktualnih dogodkov na področju tekstila si lahko ogledate na <http://www.ETN-net.org>, dodatne informacije pa poiščete na elektronskem naslovu ETN@ETN-net.org.

³ Suomen käsityön museo, Jyväskylä (Finska), Österreichisches Museum für Volkskunde, Wien (Avstrija), Deutsches Technikmuseum, Abteilung Textiltechnik, Berlin (Nemčija), Deutsches Textilmuseum, Krefeld (Nem- ▶

projektu sodelovalo do 20 »tekstilnih točk« v fazi omenjenega triletnega pilotskega projekta (ki ima vizijo nadaljnje širitve mreže).

Tako nastala mreža tekstilnih točk je zasnovana tako, da je do podatkov mogoče priti na več načinov oziroma skozi več možnih filtriranj. Osnovno možnost izbire dajeta geografski in tematski kriterij selekcioniranja podatkov. Geografski kriterij nudi nadaljnje iskanje na nivoju države, regije in kraja; končna postaja iskanja je posamezna institucija z vrsto podatkov o njenem delovanju. Vodilo pri snovanju regionalnih poti je bilo izpostavljanje nacionalnih, regionalnih oziroma krajevnih (tekstilnih) značilnosti. Tematski kriterij omogoča iskanje (v eni izbrani ali vseh državah) po petih dodatnih (tekstilnih) kriterijih: stavba oziroma stavbni spomenik, ponavljajoči se dogodki, kulturna dediščina, proizvodnja, izobraževanje in raziskovanje.⁴ Tematske mreže in povezave pač sledijo želji po nadgradnji vedenj o neki temi, ki jih hranijo posamezne vede ali discipline.

328

Slovenski etnografski muzej je bil vključen kot projektni sodelavec za Slovenijo. Z nalogo poiskati, izbrati in povabiti k sodelovanju tiste slovenske muzeje, raziskovalne in pedagoške, industrijske in obrtne organizacije, ki so z vidika tekstila v slovenskem prostoru najpomembnejši oziroma najvidnejši. Zaradi omejenosti na dvajset točk smo se udeleženci projekta skupno odločili, da posameznikov (izdelovalcev, oblikovalcev, umetnikov, zbiralcev) v tej fazi projekta ne bomo vključevali v mrežo, kajti prisiljeni smo bili izločiti že institucije. Ne zato, ker ne bi bili dovolj zaslužni ali pomembni, pač pa ker bi bila tako številnim neizbežno storjena krivica. Največ sodelavcev smo povabili izmed muzejskih institucij (*Narodni muzej Slovenije, Tehniški muzej Slovenije, Mestni muzej Ljubljana, Gorenjski muzej Kranj, Loški muzej Škofja Loka, Tržiški muzej, Mestni muzej Idrija, Pokrajinski muzej Koper, Slovenski verski muzej, Pokrajinski muzej Ptuj, Pokrajinski muzej Maribor, Pokrajinski muzej Murska Sobota in Belokranjski muzej*), vključili tri izobraževalne institucije (*Oddelek za tekstilstvo na Naravo-slovnotehniški fakulteti v Ljubljani, Oddelek za tekstilstvo na Fakulteti za strojništvo v Mariboru ter Čipkarsko šolo na Gimnaziji Jurija Vege v Idriji*); razpoložljivo število tekstilnih točk za Slovenijo smo skušali dopolniti s točkami, čim bližjimi gospodarstvu (*Informacijsko dokumentacijskim centrom za oblikovanje (IDCO) na Gospodarski*

čija), Stedelijke Musea, Antwerpen (Belgija), The Embroiderers' Guild, London (Velika Britanija), Museu Nacional do Traje, Lisboa (Portugalska), Fondazione Chierese per il tessile e museo del tessile, Chieri (Italija), Russian Ethnographic Museum, St. Petersburg (Rusija) in Slovenski etnografski muzej, Ljubljana (Slovenija).

⁴ *Stavbno-spomeniški vidik* kot ena od prioriteten stalnic vseh točk izhaja iz zahtev sponzoriranja projekta; poudarjeno zanimanje velja zgodovinskim objektom, povezanim z zgodovino tekstilnih obrti in industrije. *Ponavljajoči se dogodki* kot vidik naj bi služili za evidentiranje (na tekstil tako ali drugače vezanih) sejnov, razstav, revij, festivalov, tekmovanj, konferenc, seminarjev, tečajev, vodenih ekskurzij ipd. *Vidik tekstilne kulturne dediščine* pokriva muzeje in zbirke tekstilij, ki so nastale v šolskih, obrtnih, industrijskih ali privatnih zbirateljskih arhivih. Skozi vidik *tekstilne proizvodnje* je bilo mogoče vključiti le tista industrijska ali obrtna podjetja, katerih proizvodi so vidno povezani s tekstilno kulturno dediščino in/ali specifičnimi regionalnimi karakteristikami izdelave tekstila. Vendar je vidik tekstilne proizvodnje zanimiv kot stranski vidik tudi za nekatere institucije, katerih glavna dejavnost je npr. tekstilna kulturna dediščina, izobraževanje ipd. Zelo zanimiv je tudi vidik tekstilnega *izobraževanja in raziskovanja*, saj vključuje tako tekstilno tehnološka kot oblikovalska in umetniška zanimanja; nedvomno je vidik pomemben vsaj še za muzeje.

Iz zloženke projekta VETHSI

zbornici Slovenije, podjetjem Čipka ART 2000 d.o.o. iz Idrije in Podjetjem in galerijo A. Primožič 1888). Kot posebno »mestno tekstilno pot« smo izpostavili ljubljansko skupino institucij, saj so ostali kraji (z izjemo Maribora in Idrije) zastopani le z eno vključeno institucijo.

Predstavitev vsake vključene »tekstilne« točke vsebuje vrsto podatkov,⁵ organiziranih v že omenjenih petih rubrikah (stavba, dogodki, kulturna dediščina, proizvodnja, izobraževanje in raziskovanje). Vsaka institucija vsebinsko seveda ni izpolnjevala vseh

⁵ Naziv institucije (v izbranem tujem jeziku in v slovenski uradni obliki), naslov, telefonska številka, fax, e-mail, domača stran na internetu (če jo institucija že ima), odpiralni čas; sledi kratka predstavitev institucije, njenih posebnosti in nekaj o stavbi, v kateri deluje ter kratka predstavitev tekstilne zbirke.

rubrik; imeti pa je morala najmanj dve: stavbe⁶ in osnovno dejavnost (za muzeje je to kulturna dediščina, za šole izobraževalna dejavnost, za inštitute raziskovalna dejavnost, za tovarne in obrti proizvodnja...). V ostale rubrike je lahko institucija vpisovala svoje sekundarne dejavnosti, izjemoma tudi krajevne prireditve, vezane na tekstil, pri katerih sodeluje. Besedilo vsake rubrike je bilo zaradi narave medija ter odločitve o trejezičnosti besedil (angleščina, nemščina, francoščina) zelo kratko, opremljeno z ustrežno fotografijo. Največ težav se je zato pojavljalo v zvezi s poenoteno strukturo podatkov in spremljajočega gradiva. Nivo informacij se ne zdi prav visok, vendar je strukturo primerljiv z okoli 200 točkami v Evropi; zelo koristno je tudi, da informacijo dopolnjujejo hiperpovezave (linki) s spletnimi stranmi vključenih institucij, kar pomeni, da so preko tega dostopne tudi njihove dopolnjene, izboljšane oziroma spremenjene predstavitve. Te so za uporabnike interneta izven Slovenije uporabne seveda le, če so pripravljene tudi v drugih jezikih.

Projektne sodelavci smo kriterije in potek dela preverjali in usklajevali enkrat letno.⁷ V letošnjem letu smo dokončno dogovorili zelene uporabne oblike rezultatov projektnega dela. Medmrežne strani so v zadnjih fazah dela: medmrežni rezultati bodo do decembra letošnjega leta še v delu in so zato le delno preverljivi,⁸ kasneje bodo splošno dostopni. Brošure s priloženim CD-ROM-om so izšle avgusta 2001. Vendar uporabna faza projekta s tem ni končana, kajti vsak projektne sodelavec (koordinator na nivoju države) naj bi zainteresiranim uporabnikom, obiskovalcem idr. posredoval informacije o ostalih projektne sodelavcih, seveda pa tudi o svoji »tekstilni poti«, kakršna je bila zasnovana v teku projekta. ETN kot projektne koordinator pa je poskrbel za to, da so uporabnikom projektne rezultate preko hiperpovezave omogočeni vpogledi v tri glavne skupine informacij ETN: koledar dogodkov (vezanih na tekstil, pretežno na tekstilno kulturno dediščino) za leto vnaprej; članstvo ETN (institucije in posamezniki); podatkovna baza ETN (nekaj tisoč naslovov ljudi, ki delujejo na področju tekstila).

Širjenje ali »zgoščanje« mreže tekstilnih poti v prihodnosti je odvisno od številnih dejavnikov, v največji meri od dostopnosti in resnične uporabnosti obstoječe mreže. A napovedi so tvegane, saj izkušenj na tem področju tudi Evropa še nima prav veliko.

Janja Žagar

---

⁶ Vse institucije so morale imeti izpolnjeno rubriko o stavbi, v kateri živijo (ker je naš projekt »vsakočil« skozi stranska vrata širše teme stavbne dediščine, nato pa mu dodal svojo specialnost: tekstil). Gre za kratko oznako o starosti, osnovni namembnosti in historičnih spremembah namembnosti stavbe.

⁷ Prvič junija 1999 v St. Petersburgu (gostitelj Ruski etnografski muzej), marca naslednjega leta v Krefeldu (gostitelj Nemški tekstilni muzej) in marca 2001 na Dunaju (gostitelj Avstrijski etnografski muzej).

⁸ <http://www.ETN-net.org/routes>